

The Journal of Academic Social Science Studies

JASSS

International Journal of Social Science

Doi number:<http://dx.doi.org/10.9761/JASSS7221>

Number: 60 , p. 197-213, Autumn II 2017

Yayın Süreci / Publication Process

Yayın Geliş Tarihi / Article Arrival Date - Yayınlanma Tarihi / The Published Date

31.07.2017

10.11.2017

SANATÇI VE AKADEMİSYEN BAĞLAMINDA TÜRKİYE'DEKİ KADIN KANUN İCRACILARI¹

*WOMEN QANUN PLAYERS WHO WORK IN GOVERMENTAL INSTITUTIONS
AS AN ARTIST AND ACADEMIC IN TURKEY*

Prof. Dr. Pınar Somakcı

ORCID ID: orcid.org/0000-0002-0827-2794

İstanbul Üniversitesi Devlet Konservatuvarı

Öz

Kanun, Türk Müziğinin önemli ve temel çalgılarından biridir. Ülkemizde tarihi açıdan uzun bir geçmişi olan kanun çalgısı, hem kadın hem de erkekler tarafından icra edilmiştir. Ancak müziğin tarihi gelişimiyle ilgili ülkemizdeki az sayıdaki kaynaklarda, erkek kanuni isimlerine daha çok rastlanmaktadır. Örneğin Kanuni İshak Bey, Kanuni Ömer Efendi, Kanuni Hacı Arif Bey, Kanuni Talat Bey gibi. Oysaki tarihte kadın kanun icracıların olduğunun bilinmesine rağmen, 20. yüzyıla kadar herhangi bir kadın kanuni ismine rastlanamamaktadır. Kaynak yetersizliği sebebiyle ancak minyatürlerden, kart-postallardan, ülkemize gelen yabancı gezginlerin notları ya da ressamların çizdiği tasvirlerden kadın kanunilerin olduğu anlaşılmaktadır. 20. yüzyıl başlarında ise yazılmış mecmualardaki mevcut konser programlarından az sayıda kadın kanun icracı isimlerine rastlanmaktadır.

Geleneksel çalgılarımızdan Kanun eğitiminin 20.yüzyıldan sonra, güzel sanatlar liseleri ve üniversitelerde başlaması ve yayılması sebebiyle, son zamanlarda kadın icracı sayısının artmasına sebep olmuştur. Bu çalışmanın amacı, Türkiye'deki yetişmiş kadın kanunilerin tespitini yapmak, bunların unutulmaması, kalıcı olması için, araştırmacılara rehber bir kaynak olmasını sağlamaktır. Bu alanda yapılan ilk çalışma olması sebebiyle, alana önemli bir katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Çalışmada kaynak tarama ve kişisel görüşme yöntemleri kullanılmıştır. Kaynak tarama sonucu, kadın kanunilerin, ülkemizdeki tarihçesinden kısaca bahsedilmiştir. Yine kişisel görüşmede; kanun eğitimcileriyle kurulan iletişim sonucunda elde edilebilen verilerle ise, sanatçı, akademisyen, öğretmen, öğrenci, serbest meslekte olan tüm kadın kanunilerin isimlerine ulaşılmaya çalışılmış ve bu isimler alfabetik olarak çalışmada listelenmiştir. Buradan elde edilen sonuç ışığında, kadın kanuni sayısının fazla olması sebe-

¹ Bu çalışma, Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi ev sahipliğinde düzenlenen "II. Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumu"nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

biyle, çalışmada sınırlama yapılması gereği duyulmuş, özellikle ileri seviyede olan resmi kurumlardaki (trt radyo-tv-kültür bakanlığı vb) kanun sanatçısı ve üniversitelerde akademisyen olarak çalışanlar incelenmiştir. Ele alınan bu kanunilerin özgeçmişleri, sanatçı kişilikleri ve çalış stilleri hakkında kısaca bahsedilip, resimli ve icra dinletileriyle (internet link web sayfa adresleri verilerek) örneklendirilmiştir.

Buradan elde edilen veriler doğrultusunda, kadın kanunilerden sanatçı ve öğretim elemanlarının yaşamları, ülkemizde illere göre dağılımı, eğitimleri ve genel hatlarıyla icra tarzları hakkında geçmişten günümüze (2017 yılı) kadar değerlendirmeler yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kanun, Kanuni, Kadın Kanuniler, Kanun Eğitimi, Kanun Sanatçısı

Abstract

The Qanun, is one of the most important and fundamental instruments of Turkish music. In Turkey, the Qanun which has a long history, is performed by both men and women throughout history. However, in the few sources in our country regarding the historical development of music, names of male qanun performers are more common. For example, Kanuni Ishak Bey, Kanuni Ömer Efendi, Kanuni Hacı Arif Bey and Kanuni Talat Bey. Although it is known that there are female qanun performers in our history, no female names can be found until the 20th century. Due to lack of resource, we can understand that female players exists from miniatures, postcards, from the notes of foreign travelers who come to our country, or from the depictions drawn by painters. At the beginning of the 20th century, we can only detect a few female qanun performers from the concert programs written in the print media. Recently, the increase in the number of female performers has reached a remarkable and satisfying dimension.

Since the beginning of the qanun education as our traditional instruments in the 20th century, and the spread of fine arts schools and universities, the number of female performers has recently increased. The aim of this study is therefore, to determine female qanun performers in Turkey in order to provide a resource for the researcher and make their names not to be forgotten. Because this is the first study done in this area, it is hoped that it will make a significant contribution to the area.

Literature review and personal interview methods were used to collect data in the study. As an end result of this search, a brief history of women qanun performers in our country is presented. Again, as a result of the personal contact with the personal educators, the names of all the female qanun performers, artists, academics, teachers, students, self-employed professionals are tried to be reached and these names are listed alphabetically. As a result, since we reached quite a lot of names, the study is limited with the introduction of women performers who work in the governmental institutions (TRT radio-TV- Ministry of Culture, etc.) and those who are working as academic instructors of the Qanun. The curriculum vitae of these performers are briefly presented and their artistic characteristics as well as their techniques and styles are illustrated with photos and pictures and exemplified with audio recordings (with internet page links) of their performances.

In the direction of the data obtained from this study, evaluations were carried out from the past to the present day (2017) about the lives of the artists and instructors. This study is significant in the sense that it is the first study conducted in Turkey in this field.

Keywords: Qanun, Qanun Performers, Women Qanunies, Qanun Education, Qanun Artist

1. Giriş

Ülkemizde Kanun çalgısının kadınlar arasında uzun yıllardan beri çalındığının bilinmesine rağmen 20. yy'a kadar ne yazık ki kaynaklarda kadın kanunilerinin isimlerine pek rastlanamamaktadır. Tarihi açıdan bakıldığında Osmanlı dönemi müzik hayatı içinde, kadının rolünü belirleyen ve araştırmacılara ışık tutan kaynakların başında yazılı ve tasviri belgeler gelir. Bu belgeler arasında görsel malzeme sağlayan başlıca tasviri kaynaklar: Osmanlı'nın ilk döneminden 19. yy.'a kadar - "minyatürler", "litografiler", "gravürler" ile 17. yy. çarşı ressamlarının tasvirleri ve bilhassa

son döneme ait "resim", "fotoğraf" ve "kartpostallar" olarak zikr edilebilir (Beşiroğlu, 2017: 144)

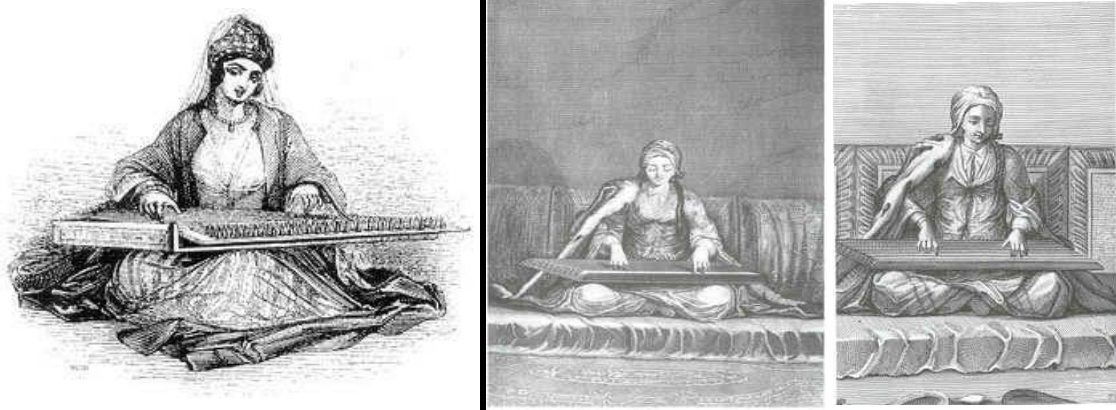
Minyatürlerde sıkça rastlanan sahne anlayışında, genelde kadınlar şarkı söylemekte, çalgılar çalmakta (çeng, kanun, bendir, daire, rebap, ud, kemençe, ney, kopuz vb), ellerindeki çalpara ile dans etmektedir. Bu minyatürlerden 15. yy da Timur sarayında Timur için düzenlenen bir eğlence sahnesinde çalpara çalan bir rakkaseye, kadın ve erkek müzisyenler eşlik etmekte ve bunlar arasında kanun ve def çalanın kadın olduğu görülmektedir. Bknz Resim 1 (Beşiroğlu, 2017: 144).

Resim 1 : Timur sarayında bir eğlence kanun çalan kadın kanuni (15.yy)

1699-1711 yılları arasında Fransa'nın İstanbul elçisi **Charles de Ferriol** 1714'de gravürlerden oluşan bir derleme kitabında **Van Mour** adlı bir ressamı gördüklerini tarif ederek Fransa'ya döndüğünde resimlerini çizdirmiştir. Bu resimlerden biri, kanun çalan Türk kızıdır (Aksoy, 2003: 92). bknz: Resim 2b. 1723 yıllarında ülkemize gelen **G. Scottin**,

Boanni gibi bazı ressamların çizmiş olduğu "Kanun çalan Türk kadınları" figürlerine rastlanmaktadır (bknz resim 2a-2c). Yine 1781-1786 yıllarında İstanbul'da bulunan **Toderin** adlı bir müzisyen, gezi notlarında oda müziği çalgısı arasında, sarayda kadınlarca da kanunun çalındığından bahsetmiştir (Aydoğdu, 2006: 25).

Resim 2(a-b-c): (a): G. Scottin, (b): Van Mour (1707/1708) , (c): Boanni (1723) gibi bazı ressamın çizmiş olduğu “Kanun çalan Türk kadınları” figürleri

18. yy da Osmanlı topraklarında bulunmuş olan **D’ohsan** ve **Julia Pardoe** gezi notlarında kadınların mesire alanlarında (Küçüküsu, Kağıthane gibi) eğlencelere katıldığını, çeng, kanun, tanbur, ney, daire, gibi çalgıları çaldıklarını ifade etmişlerdir (Beşiroğlu, 2017: 154).

19. yy.'da I. Abdülhamit'in kızı Esmâ Sultan'ın (1778-1848), II. Mahmud'un kızı Âdile Sultan'ın saraylarında kızlardan kurulu bir ince saz takımının olduğu çeşitli kaynak-

larda belirtilmektedir.

“Haremdeki Yaşam” adlı kitapta şair Leyla Saz, saray hatırlarının bir bölümünde; Mısırlı Abbas Paşa, 19.yy da yaşamış olan Abdülmecit Han (182-1861)'ın annesi Bezmiâlem Valide Sultan'a takdim edilen kadınlardan oluşan bir saz takımından bahsetmiştir. Bu takım Hacı Arif Bey, Hacı Faik Bey gibi önemli kişilerden meşk etmiş, bir kanun, bir ud, 2 Arap def'i, ile hanendelerden oluşmaktaydı (Saz, 2012: 38) (bkz Resim3).

Resim 3 : Kadın Saz Heyeti (1800 lerin sonu)

Kanun Türkiye’de 18.yüzyılın sonlarına kadar mandalsız, 19 yüzyıldan itibaren ise, mandal icadıyla birlikte mandallı olarak icra edilmeye başlanmıştır. Mandal, kanunda

icra kolaylığı sağlaması sebebiyle kanun icracılarının kısa sürede artmasına sebep olmuştur. Ayrıca Kanun öğretimi, 20. yy dan sonra özellikle Üniversite kurumlarında yer bulma-

ya başlayınca, akademik anlamda da hızla hem erkek hem de kadın öğrencilerin yetişmesini sağlamıştır (Somakçı, 2000: 9).

2. Türkiye'deki Kadın Kanunilerin İsim Listesi

Bu bölümde araştırmalar sonucunda, Türkiye'deki kadın kanuniler; hem öğrenci hem de yetişkin bazında ele alınıp isimleri listelenmeye çalışılmıştır. Bu isimlere ülkemizdeki güzel sanatlar liselerinin müzik öğretmenlerine ve müzik eğitimi veren üniversitelerin öğretim elemanlarına bizzat ulaşılarak elde edilmiştir. Aşağıdaki listeye tarihi süreç içerisinde bilinen kadın kanunilerle birlikte, elde edilen yeni isimler de eklenmiştir.

Buna göre sayı olarak toplamda yaklaşık 150 kadın kanununin olduğu tespit edilmiştir. Bunların isim listesi alfabe sırasına göre aşağıda verilmiştir;

Asiye Palu, Azize Karakuzu, Aslı Yeşilgül Alay, Aysun Ekin Alakuş, Ayçiler Aliyeva, Aylin Teker, Ayşe Avcı, Ayşe Akpınar, Ayşe Tükel, Ayşe Didem Dilek, Ayşegül Kostak Toksoy, Ayşenur Ergin, Bahar Karakuş, Bahar Aktari Yenilmez, Banu Yaprak, Banu Yılmaz, Begümcan Özen, Bengisu Aydoğdu, Beril Tanrıverdi, Beril Yalçın, Beste Aydın, Betül Özcanlı, Betül Kaplanoğlu, Betül Mutfak, Birsen Tezer, Bihter Akgöl, Birgül Binici, Birgül Işık, Burcu Dursun, Burçin Cantürk, Büşra Küçükdemirkesen, Büşra Naycı, Canan Akdemir, Cansu Ellek, Damla Nur Kısık, Deniz Halilağoğlu, Deniz Özdemir, Derya Aydın, Didem Başar, Didem Butev, Didem Özbakan, Dilek Karakulah, Emine Asrlan, Esra Berkman, Esra Şendil, Esra Şenocak, Esra Baykuş, Elif Uğurtekin, Esin Uydacı Keçeli, Ezgi Nilsu Güneş, Ezgi Kartal, Fatma Kaya, Fatma Nur Eroğlu, Feyza Güven, Fulya Aksağan Funda Süyür, Funda Keklik, Funda Öngör, Fulin Nur, Gamze Dinç, Gizem Kılıç, Görkem Solois, Gül Conkara, Gülcan Karadağlı, Gül Gülüdaş, Gülşah Can, Gülden Özgediz, Güldeniz Ekmen, Güniz Alkaç, Gülberk Çeşitli, Gülizar Atabay Akdemir, Hacer Tısoğlu, Hande Erdem, Hande Ünal, Hatice Sezen

Medine, Hünsa Deniz Ayar, İklim Yüce, İlayda Emine Keskin, İlayda Çeşme, İlkay Olguncan, İpek Meriç Öz, İrşad Kazasoğlu, İrem Solmaz, İnci Hortoğlu, Jale Adem, Kadriye Bozkurt, Kamer Pamukçu, Kibele Çiftçi, Kübra Karaca, Lale Karabay, Leyla Yıldızlı, Mediha Kunt, Meral Yolaç, Melis Akalay, Melike Leblebici, Minen Çalış, Muattar Demet, Muazzez Hanım, Mukaddes Avgın, Müge Albasar, Münevver Beste Aydın, Naime Sipahi, Nezihe Hanım (Muallime), Nazan Naz, Nesli Sıla Kutsal Uğurlu, Nurcan Keleş, Nurcan Değer, Nuray Dönmez, Özge Doğru, Pınar (Munzur) Somakçı, Rabia Koşar, Refika Ebrar Yel, Ruken Kaplan, Rüya Karalı, Rüya Yardımcı, Saliha Aydın, Safinaz Rizeli, Seda Tüfekçioğlu, Seda Sıla Yücel, Selen Aybarlas, Serap Çağlayan, Serap Aydın, Serap Sönmez, Seranay Kara, Sevgi Uyanık, Sidal Özçelik, Sibel Susuzlu, Şehriban Kasapoğlu, Şehvar Beşiroğlu, Şeref Hanım, Sonay Koca, Şule Çelikten, Şule Meryem Demirel, Şule Avcı, Şükran Keçeci, Tansel Sarı, Tuana Korkmaz, Tuğçe Pala, Vecihe Daryal, Vuslat Demir, Yasemin Ataç Yıldırım, Yasemin Gül Katırcı, Yağmur Doruk Aksu, Zeynep Yıldız, Zemine Şahin

3. Sanatçı ve Akademisyen Bağlamında Türkiye'deki Kadın Kanunilerin Hayatları ve Sanatçı Kişilikleri

Yukarıda listeye göre, kadın kanunilerin sayısının oldukça fazla olması sebebiyle, akademisyen ve resmi kurumda kanun sanatçıları bazında araştırma ele alınıp sınırlandırılmış, hayatları ve sanatçı kişilikleri tarih sırasına göre kronolojik olarak aşağıda incelenmiştir.

3.1. Muallime Nezihe Hanım

Hakkında çok fazla bilgiye ulaşılamamakla birlikte, Osmanlı Müziği Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdürü ve Türk Müziği İcra Heyeti Şefi olan Gönül Paçacı'nın "Osmanlı Müziğini Okumak" adlı kitabındaki aktarımına göre, 19 Kasım 1920 yıllarında İcra Heyeti "Tanburi Cemil Bey" konseri vermiştir. Bu konserin programında Kanun sanatçısı

olarak Muallime (öğretmen) Nezihe hanımın adı geçmektedir (Paçacı, 2010: 327).

3.2. Muazzez Hanım

Darülelhan Mecmuası 1.sayı dergi-

sinde (1 Şubat 1924) Darülelhanın resmi küşadı" başlıklı yazının Şark Musikisi Muallimleri bölümünde kanuni Muazzez hanımın adı geçmektedir.

Resim 4: 1930 yılları Konya'nın Musikişinas kızları (*Saime Yardımcı'nın Konya'da asırlık çınar" adlı albümünden alındı*) (19.11.2015 Konya Aydınlar Ocağı sosyal medya paylaşımı -facebook)

3.3. Nazire Hanım

Müziyen Şevki Bey'in yeğenidir. Vecihe Daryal'in ilk müzik ve kanun hocasıdır. Pek çok konserlerde yer almıştır. Hakkında fazla bilgiye ulaşılamamıştır.

3.4. Vecihe Daryal (1908-1970)

Vecihe Daryal, Cumhuriyet döneminde yetişmiş önemli kadın kanun sanatçılardan biridir. Elektronik ortamda kanunla icra ettiği "Hüzzam Saz Semaisi" nin video kaydına rastlanmıştır (Daryal, 2015). İstanbul'da doğmuştur, babası din bilgini Abdülmecit Daryal'dir. İlk müzik eğitimini Şevki Beyin yeğeni Nazire Hanımdan almıştır. Eğitimine ilk konservatuvar sayılan "Darülelhan"da (müzikeyi) devam etmiştir. 1926 yılında kız muallim mektebini bitirmiş ve aynı yıl İstanbul radyosuna girmiştir. 1938 yılına kadar Mesud Cemil, Ruşen Kam gibi üstatlar ile birlikte kanuni olarak çalışmıştır. 1938 yılında

Ankara Radyosuna geçmiş, 1953'te İstanbul Radyosu'na dönmüş ve ayrıca Konservatuvar İcra Heyeti'ne girmiştir. Bağdad ve Lefkoşa'da konserlere katılmıştır. 1966'da kanun icracısı ve hoca olarak tekrar Ankara Radyosu'na geçmiştir. Daryal, 12 Kasım 1970 Perşembe günü şeker komasından hayatını kaybetmiştir (Karadağlı, G. 2015, s:45). Daryal, Hasan Ferit Alnar'dan sonra Türk musikisinin en büyük kanun virtüözlerinden biridir. Klasik kemençe icracısı Ruşen Kam ile Ankara Radyosu'nda yaptıkları kayıtlardan bazıları Kalan Müzik tarafından yayınlanmıştır. Güftesi Hikmet Münir Ebcioğlu'na ait "Gül Yüzün Soldukca Ömrümden Siler Her Neş'eyi" adlı Nişaburek makamında müsemmen usulünde bir şarkısı bilinmektedir (DARYAL, 2017). Daryal, soliste dikkatli refakati temiz, akıcı ve bol tremolu icrası ile tanınır.

Resim 5: Vecihe Daryal Kanun icra ederken

3.5. Naime Sipahi: (?-1974)

Kanuni Ama Nazım Bey'in üç kızından biridir. 1960 lı yıllarda İstanbul radyosunda kanun çalmış çeşitli topluluklarla programlara katılmıştır. İstanbul Belediye Konservatuvarı'nda öğretmenlik yapmıştır. Ferit Anlar sitilinde bol tremolölü, temiz, zarif çal-

an bir tavrı ile bilinir.

3.6. Hacer Tısoğlu (1953-)

Cumhurbaşkanlığı Klasik Türk Müziği Korosunda Kanun Sanatçısıdır. Elektronik ortamda kanunla icra ettiği "havada bulut yok(yemen türküsü)" adlı eserin video kaydına rastlanmıştır (Tısoğlu, 2014).

Resim 6: Hacer Tısoğlu

1953 yılında doğdu. İstanbul Belediye Konservatuvarı'nı sınıf atlayarak iki sene mezun oldu. 1976 yılında İstanbul Devlet Klâsik Türk Müziği Korosu'nun ilk kadrosuna kanun sanatçısı olarak girdi Aynı yıl kurulan İ.T.Ü. Türk Müziği Devlet Konservatuvarı'nda yaklaşık olarak üç yıl Nevzat ATLIĞ, Bekir Sıtkı SEZGİN, Tülün KORMAN, Tülin YAKARÇELİK ve Özdal ORHON gibi hocalarla birlikte görev yaptı. Hâlen İstanbul Devlet

Klâsik Türk Müziği Korosu'nda kanun sanatçısı olarak görevine devam etmektedir.

3.7. Güldeniz Ekmen (Yrd.Doç.Dr) (1958-)

Medipol Üniversitesi Güzel Sanatlar Tasarım Fakültesi Türk Müziği Anasanat Dalında Öğretim Üyesidir. Elektronik ortamda "emrevisasyon" adlı başlık ile kanunla icra ettiği video kaydına rastlanmıştır (Ekmen, 2010).

Resim 7: Güldeniz Ekmen

1958 yılında doğdu. İlk kanun derslerini ağabeyinden aldı. 1976 yılında İTÜ Devlet Konservatuvarından ilk mezun olarak mezun oldu. Eğitimi boyunca Yesari Asım Ersoy Alaeedin Yavaşca, Bekir Sıtkı Sezgin, Nevzat Atlıg, Selahattin İçli, Erol Deran, Reşat Aysu, Yalçın Tura, Yılmaz Öztuna gibi pek çok değerli hocalarla çalışma fırsatı buldu. Aynı Üniversitede yüksek lisans ve sanatta yeterlik eğitimini tamamladı. Ege Üniversitesi Devlet Konservatuvarı ardından Selçuk Üniversitesi Devlet Konservatuvarı sonra da Fırat Üniver-

sitesi Devlet Konservatuvarlarının kuruluşlarında ve yeniden yapılanmalarında yer aldı.

Öğrencilik yıllarından beri beste çalışmalarını sürdürmektedir. Pek çok bestesi ödül aldı. Farklı formlarda yaklaşık 40 eseri TRT Repertuarına girdi. Yaşamı boyunca pek çok konserlerde yer aldı.

3.8. Gülberk Çeşitli (1963-)

İzmir Devlet Klasik Türk Müziği Korusu Kanun Sanatçısıdır. Elektronik ortamda kanunla icra ettiği "Nihavend Peşrevi" nin video kaydına rastlanmıştır (Çeşitli, 2017).

Resim 8: Gülberk Çeşitli

1963 yılında İzmir'de doğdu. Dokuz Eylül Üniv. Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Bölümünden mezun oldu. Turhan Yalçın ve Nihat İnce'den kanun ve Türk Müziği teorisi dersleri aldı. 1986 yılından beri Kültür Bakanlığı İzmir Devlet Klasik Türk Müziği koro-

sunda kanun sanatçısı olarak görev yapmaktadır.

3.9. Ayşe Tükel (1964-)

İzmir Devlet Klasik Türk Müziği Korusu Kanun Sanatçısıdır.

Resim 9: Ayşe Tükel

1964 yılında İzmir'de doğdu. 1990 yılında Ege Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Temel Bilimler Bölümünden mezun oldu. Kanunu, Ayhan Altınkuşlar, Güldeniz Ekmen, Naci Dercin ile çalıştı. 1991 yılından beri Kültür Bakanlığı İzmir Devlet Klasik Türk Müziği korosunda kanun sanatçısı olarak görev yapmaktadır.

3.10. Şehvar Beşiroğlu (Prof.) –(1965-2017)

İstanbul Teknik Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Müzikoloji Bölümünde Öğretim Üyesidir Elektronik ortamda kanunla icra ettiği Taksimî'nin video kaydına rastlanmıştır (Beşiroğlu, 2013).

Resim 10: Şehvar Beşiroğlu

1965 yılında doğdu. 1986 yılında Lisans eğitimini İstanbul Teknik Üniversitesi, Türk Müziği Devlet Konservatuvarı, Çalgı Bölümü'nde tamamladı. 1988 yılında aynı üniversitede, Türk Sanat Müziği alanında Yüksek Lisansını tamamlayan Beşiroğlu, 1994 yılında aynı alanda sanatta yeterliliğini tamamladı. Doktora sonrası çalışmalarını 1999 yılında, Amerika'daki Harvard Üniversitesi'nde tamamladı. Kanun derslerini Prof.Erol Deran'dan aldı. İstanbul Teknik

Üniversitesi, Türk Müziği Devlet Konservatuvarı'nda müdür yardımcılığı, Müzikoloji bölüm başkanlığı görevlerini yürüttü. Ayrıca Kante-mir Topluluğu adında bir müzik grubunun çalmıştır. 2017 yılında yakalandığı kanser hastalığından dolayı hayatını genç yaşta kaybetti.

3.11. Kamer Pamukçu (1969-)

Dicle Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Öğretim Görevlisidir.

Resim 11: Kamer Pamukcu

1993 yılında Ege üniversitesi Temel Bilimler Bölümünden mezun oldu. Kanunu Mehmet Kutlugün ve Guldeniz Ekmen'den aldı. 1993 yılından beri Dicle Üniversitesinde Öğretim Elemanı olarak çalışmaktadır.

3.12. Safinaz Rizeli (1970-)

İTÜ Devlet Konservarında Repetitor ve Öğretim Görevlisidir. İnternette kanunla icra ettiği Nihavend Taksimi'nin video kaydına rastlanmıştır (Rizeli, 2014).

Resim 12: Safinaz Rizeli.

1970 yılında doğdu. İ.T.Ü. TMDK Çalgı Eğitimi Yüksek Bölümü'nden 1991'de mezun oldu. Eğitimi sırasında Ruhi Ayangil ve İhsan Özer'le kanun çalıştı. 1993'te İ.T.Ü. TMDK'da sanat uygulayıcısı olarak göreve başladı. Bu görevi sırasında Türk Musikisi üstad sanatçı ve hocalarından olan Bekir Sıtkı Sezgin ve Alaeddin Yavaşca ile çalışarak, özellikle eşlik konusunda tecrübe kazandı. 2007-2008 eğitim-öğretim döneminde repetitörlüğün yanı sıra, Müzikoloji ve Çalgı Eğitim bölümlerinde kanun eğitmenliğine başladı. Bu görevinin yanı sıra TRT İstanbul Radyosu'nda kanun sanatçısı olarak, solo ve toplu programlarda 10 yıl boyunca akitle görev yaptı. Bu

resmi görevlerinin dışında çeşitli müzik gruplarıyla çok sayıda konser verdi, CD çalışması yaptı.

Halen İ.T.Ü. TMDK'daki repetitörlük ve kanun eğitmenliği görevine ve CRR topluluğundaki konserlerine devam etmekte, görev aldığı diğer topluluklarla birlikte yurtiçi ve yurtdışı etkinliklerini sürdürmektedir.

3.13. Serap Çağlayan (1970-)

İstanbul Devlet Klasik Türk Müziği Korosunda Kanun Sanatçısıdır. Elektronik ortamda kanunla icra ettiği "Σύρνη λόνγκα" adlı eserin video kaydına rastlanmıştır (Çağlayan, 2016).

Resim 13: Serap Çağlayan.

1970'de İstanbul'da doğdu. 1981'de İ.T.Ü. Devlet Konservatuvarı Çalgı Eğitim bölümüne girdi. Mezun olduğu 1991'de, İstanbul Klasik Türk Müziği Devlet Korosu'nda misafir sanatçı olarak çalışmaya başladı. Bu dönem içinde aynı okulda yüksek lisans programını da tamamlayarak koronun saz kadrosuna asaleten atandı.

Pek çok cd albümünde kanun çaldı.

Halen Cumhurbaşkanlığı Klasik Türk Müziği Korosunda kadrolu kanun sanatçısı aynı zamanda Yıldız Üniversitesi'nde ders saat ücretli Öğretim elemanı olarak görevine devam etmektedir.

3.14. Jale Serap Adem (1970-)

Elazığ Devlet Türk Müziği Topluluğunda Kanun Sanatçısıdır.

Resim 14: Jale Serap Adem.

1970 yılında doğdu. Lise eğitiminden sonra Ankara Kültür Bakanlığında sanatçı Emin Sefa Sağbaş'tan özel kanun dersleri aldı. 1991 yılından beri Elazığ Devlet Türk Müziği topluluğunda kanun sanatçısı olarak çalışmaktadır.

3.15. Pınar Somakçı (Prof.Dr.) (1971-)

İstanbul Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Müzikoloji Bölümü Geleneksel ve Modal Müzikler Anabilim dalında Öğretim Üyesidir. Elektronik ortamda kanunla icra ettiği Hicazkar Taksimi'nin video kaydına rastlanmıştır (Somakçı, 2015).

Resim 15: Pınar Somakçı

1971 yılında doğdu. Selçuk Üniversitesi Müzik Eğitimi Bölümünden mezun oldu. Aynı üniversitede 1995 yılında yüksek lisans,

2000 yılında da Gazi Üniversitesinde doktora eğitimini tamamladı.

Kanun eğitimini; lisans eğitimi döne-

minde, Osman Kürşad Çakır, yüksek lisans eğitimi döneminde Erol Deran, doktora eğitimi döneminde ise Ruhi Ayangil'den aldı. Pek çok üniversite de akademisyen olarak çalıştı ulusal ve uluslararası gerek solo gerekse toplu icralarda kanun ile konserler, resitaler, seminerler verdi. 3 enstrumantal albüm çalışmasında (Cinuçen Tanrıkorur Saz Eserleri, Tutku, Rüya-Alaeddin Yavaşca Saz Eserleri) yer aldı. Başlangıç düzeyine yönelik "Kanun Metodu", "Türk müziği Nazariyat ve Solfeji" üzerine ise 4 ciltlik kitapları yayın-

landı. 2014 yılından beri "İstanbul Üniversitesi Türk Müziği İcra Heyetinde (OMAR) gönüllü Kanun icra etmektedir. Halen İstanbul Üniv. Devlet Konservatuvarı Müzikoloji Bölümünde Bölüm Başkanı ve Öğretim Üyesi olarak çalışmaktadır.

3.16. Ayşe Coşkun Ayan (1971-)

İTÜ Devlet Konservatuvarında Sanat Uygulamacısı ve Kanun Öğretim Görevlisidir. Elektronik ortamda kanunla icra ettiği "Uşşak Saz Semaisi"nin video kaydına rastlanmıştır (Ayan, 2015).

Resim 16: Ayşe Coşkun Ayan.

1971 yılında doğdu. 1992 yılında İTÜ Devlet Konservatuvarından mezun oldu. 1995 yılında İTÜ de yüksek lisans eğitimini tamamladı. Pek çok konserde solo ve refakatçi olarak görevler aldı. Kanun hocası Nevzat Sümer'dir. Ayrıca Bekir Sıtkı Sezgin, Nevzat Atlığ, Yalçın Tura, Yavuz Özüstün, Abdi Coşkun, Cüneyt Orhon gibi hocaların öğrencisi oldu. Halen İTÜ Devlet Konservatuvarında

Sanat Uygulamacısı ve Kanun Öğretim Görevlisi olarak görevine devam etmektedir.

3.17. Gül Güldaş (1974-)

İstanbul Devlet Klasik Türk Müziği korosunda Kanun Sanatçısıdır. Elektronik ortamda kanunla icra ettiği "Sultaniyegah Saz Semaisi"nin video kaydına rastlanmıştır (Güldaş, 2014).

Resim 17: Gül Güldaş

1974 yılında doğdu. İTÜ Türk Musiki Devlet Konservatuvarı Çalgı Eğitim Bölümünden mezun oldu. Kanun hocası Nevzat Sümer'dir. 10 yıllık öğrenimi boyunca İstanbul'da çeşitli musiki cemiyetleriyle yurtiçi ve

yurtdışı konserlerine kanunla eşlik etti. TRT ve bazı özel televizyon kanallarının yayınlarına katıldı.

1993 yılında Edirne Kültür Turizm Bakanlığı Türk Müziği topluluğunda kanun

sanatçısı olarak göreve başladı. Koroyla beraber pek çok konserlerde yer aldı. Cd çalışmalarında yer aldı. Halen İstanbul Devlet Türk Müziği Topluluğunda kanun sanatçısı olarak çalışmaktadır.

3.18. Ayşegül Kostak (Doç.Dr.) (1977)
İTÜ Devlet Konservatuvarında Öğretim Üyesidir. Elektronik ortamda kanunla icra ettiği "Hüzzam Saz Semaisi"nin video kaydına rastlanmıştır (Kostak, 2014).

Resim 18: Ayşegül Kostak.

1977 yılında doğdu. Ortaokul- lise eğitimini 1988- 1994 yılları arasında İTÜ Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı Çalgı Eğitim Bölümü'nde tamamlayan Kostak Toksoy, bu bölümde Prof. Şehvar Beşiroğlu ile Kanun çalıştı. 1994 yılında girdiği Kompozisyon bölümünden 1998 yılında birincilikle mezun oldu. Buradaki eğitimi sırasında Prof. Dr. Selahattin İçli, Prof. Emin Sabitoğlu, Prof. Mutlu Torun, Yavuz Özüstün, Dr. Nail Yavuzoğlu gibi hocalardan dersler aldı. 2001 yılında İTÜ'nde yüksek lisans eğitimini, 2002 yılında İTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dr. Erol Üçer Müzikte İleri Araştırmalar Merkezi'nde Kompozisyon alanında ikinci Yüksek Lisans Programını tamamladı. 2006 yılında Sanatta

Yeterlik Programını tamamladı. 2005 yılında aynı kurumun Çalgı Bölümü'nde akademik kadroya geçmiştir.

Pek çok orkestra ve korolarda konserler (Rusya, İsveç, Almanya, Suriye, Macaristan verdi ve Aşknağme adlı albümde bestelediği vokal, solo kanunla aldı

Halen İTÜ Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı Çalgı Bölümü'nde öğretim üyesidir.

3.19. Beste Aydın (1977-)

Ege Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Öğretim Görevlisidir. Elektronik ortamda kanunla icra ettiği "Şehnaz Longa"nın video kaydına rastlanmıştır (Aydın, 2010).

Resim 19: Beste Aydın.

1977 yılında İzmir'de doğdu. 1999 yılında Ege Üniversitesi Devlet Türk Müziği Konservatuvarından ikincilikle mezun oldu. 1999-2000 yılları arasında Milli Eğitim

Bakanlığı'nda müzik öğretmeni olarak çalıştı. 2001 yılında, Ege Üniversitesi Devlet Türk Müziği Konservatuvarına Öğretim Görevlisi olarak atandı. 2003 yılında, Ege Üniversite-

sinde Yüksek Lisans programını tamamladı.

2007 yılında yayınlanan “Kanun Metodu” yazmıştır.

Halen, Ege Üniversitesi Devlet Türk Müziği Konservatuvarında Çalgı Eğitimi (Kanun) ve Müzik Tarihi derslerini vermektedir.

3.20. Funda Süyür (1979-)

TRT İstanbul Radyosunda Kanun Sanatçısıdır. Elektronik ortamda kanunla icra ettiği “Nihavend Taksimi”nin video kaydına rastlanmıştır (Süyür, 2014).

Resim 20: Funda Süyür.

1979 yılında doğdu. TRT İstanbul radyosu kanun sanatçısıdır. Müziğe 11 yaşında İ.T.Ü Türk Müziği Devlet Konservatuvarı Çalgı Eğitim bölümünde kanun ile başladı. Öğrenimi sırasında kanunu İhsan Özer, üslup ve repertuarı Erol Sayan ile çalıştı. Bestelediği saz eserleri TRT repertuarında yer aldı. TRT ye kendi saz eserlerinden oluşan cd çalışması yaptı. Unesco'nun düzenlediği İtri'yi anma konserlerinde yer aldı. Yurt dışında Belçika'nın çeşitli bölgelerinde, Hollanda ve Fransa'da çeşitli gruplarla konserler verdi.

TRT'yi yurt dışında Türkmenistan, Moskova gibi ülkelerin büyükelçiliklerde vermiş olduğu konserlerle ülkemizi temsil etti. Halen TRT İstanbul Radyosundaki kanun icracılığı ve TRT gençlik korosu şefliği görevini sürdürmeye ve beste çalışmalarına devam etmektedir.

3.21. Esra Berkman (1980-)

Yıldız Teknik Üniversitesinde Araştırma Görevlisidir. Elektronik ortamda “Kanun & Piano Duo” adıyla video kaydına rastlanmıştır (Berkman, 2011).

Resim 21: Esra Berkman.

1980 yılında doğan Esra Berkman, Yıldız Teknik Üniversitesi, Müzik ve Sahne Sanatları Bölümü, Müzik Toplulukları Programı “Kanun” dalından Prof. Ruhi Ayangil'in öğrencisi olarak 2004 yılında mezun olmuştur.

Aynı Üniversitede 2007 yılında yüksek lisans eğitimini tamamladı. 2012 de sanatta yeterlik programını tamamladı. Erivan Komitas Devlet Konservatuvarı Öğretim Üyesi

Prof. Karine Hovanessian ile Ermeni kanun repertuarı üstüne çalışmıştır.

3.22. Güniz Alkaç (Yrd. Doç.) - (1980)

Uludağ Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Müzik Bölümü Türk Müziği Anasanat Dalında Öğretim Üyesidir. Elektronik ortamda kanunla icra ettiği “Hicazkar Sirto”nun video kaydına rastlanmıştır (Alkaç, 2014).

Resim 22: Güniz Alkaç

1980 yılında doğdu. İTÜ Türk Müziği Devlet Konservatuvarı Kompozisyon Bölümünden mezun oldu. Haliç Üniversitesinde 2008 yılında yüksek lisans, 2015 yılında ise Sanatta Yeterlik programlarını tamamladı. 2007-2013 yıllarında Haliç Üniversitesinde öğretim görevlisi ve repetitör olarak çalıştı. Kanun hocası lisans döneminde Prof. Şehvar Beşiroğlu, lisansüstü dönemlerde ise Erol

Deran olmuştur. Pek çok koro ve solo konserler vermiştir.

Halen Uludağ Üniversitesi Devlet Konservatuvarında öğretim üyesi olarak çalışmaktadır.

3.23. İrşad Kazasoğlu (1983-)

Fırat Üniversitesinde Öğretim Görevlisi, Gazi Üniversitesinde Doktora öğrencisi

Resim 23: İrşad Kazasoğlu.

1983 Elazığ'da doğdu. 2001 yılında Fırat Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Temel Bilimler bölümü mezunu. Güldeniz Ekmen'den kanun dersleri aldı, 2013 yılında Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü müzik bölümünde doktora eğitimine devam etmektedir

2009 yılından beri Fırat Üniversitesi Devlet Konservatuvarı'nda Öğretim Görevlisi olarak çalışmaktadır.

4. Sonuç

Yapılan araştırmalara göre, tarihi açıdan incelendiğinde, 1920 yıllarından önce kaynaklarda resmi olarak kadın kanuni isimlerine ne yazık ki rastlanamamaktadır. Araştırmalar sonucu, Üniversitelerde Türk Müziği eğitimine müfredat olarak yer verilmeye başlandıktan sonra, özellikle akademik anlamda

gittikçe artan bir sayıda kadın kanunilerinin yetişmeye başladığı görülmektedir.

Yine araştırma sonuçlarına göre, Türkiye'de bayan kanuni sayısının ulaşılabilirliği kadarıyla yaklaşık 150 civarlarına ulaşması, kanunun kadınlar arasında da giderek yayılarak, tercih edildiğini göstermektedir.

2017 yılına kadar incelenen bu çalışma sonuçlarına göre; Ülkemizdeki incelenen kadın kanun sanatçısı (trt tv-radyo-kültür bakanlığı kurumlarında vb) ve akademisyen bağlamında toplam sayı 23 adettir. Bunlar arasında; 15 tanesi akademiysen, 8 tanesi ise kanun sanatçısı olarak ülkemizde çalışmaktadır. İller bazındaki dağılımına bakılacak olunursa; bunlardan 16 kanuni İstanbul'da, 3 kanuni İzmir'de, 2 kanuni Elazığ'da, 1 kanuni Diyarbakır'da ve 1 kanuni de Bursa'da ika-

met etmektedir.

Aldıkları eğitim kurumları incelendiğinde, İstanbul Teknik Üniversitesinden 9, Ege Üniversitesinden 3, Selçuk, İstanbul, Yıldız, Fırat ve Dokuz Eylül Üniversitelerinde ise 1'er kadın kanunilerin yetiştiği anlaşılmaktadır.

İcra özellikleri açısından incelendiğinde; ayrıntılı bir analiz çalışması yapılmaya da kadınların kendi yapısal estetik zerafetini, kanuna rahatlıkla aktardıkları gözlemlenmiştir. İcra kayıtlarına göre, genel hatlarıyla kadın kanunilerin notaya bağlı, sade, temiz, yumuşak ve yalın bir icra hissi insana verdikleri söylenebilir.

KAYNAKÇA

- Alkaç, G. (2014). Hicazkar Sirto, <https://www.youtube.com/watch?v=ua6l3yvgppw>, adresinden, 14.04.2017 tarihinde erişildi.
- Ayan, A. C. (2015). Uşşak Saz Semaisi, <http://www.dailymotion.com/video/x2tq2zv>, adresinden, 14.04.2017 tarihinde erişildi.
- Aydogdu G.&Aydogdu T. (2006). *Kanun Metodu*, Ankara: Yurtrenkleri Yayınevi.
- Aydın, B. (2010). Şehnaz Longa, https://www.youtube.com/watch?v=qZMr_XzfTF0, adresinden, 14.04.2017 tarihinde erişildi.
- Aksoy, B. (2003). *Avrupalı Gezginlerin Gözüyle Osmanlılarda Musiki*, İstanbul: Pan Yayınevi.
- Berkman, E. (2011). Kanun& Piano Duo, <https://vimeo.com/34310430>, adresinden, 14.04.2017 tarihinde erişildi.
- Beşiroğlu, Ş.& Çak, Ş.(2017) *Kadın ve Müzik*, İstanbul: Milenyum Yayınları.
- Beşiroğlu, Ş. (2013). Kanun Festivali, <https://www.youtube.com/watch?v=7XO7nVmCkgA>, adresinden, 14.04.2017 tarihinde erişildi.
- Çağlayan, S. (2016). Σμόρνη λόγικα, https://www.youtube.com/watch?v=cT-nO_usIa0, adresinden, 14.04.2017 tarihinde erişildi.
- Çeşitli, G. (2017). Nihavend Peşrevi, <https://www.youtube.com/watch?v=IXzmASHAB3I>, adresinden 14.04.2017 tarihinde erişildi.
- Daryal, V. (2017). https://tr.wikipedia.org/wiki/Vecihe_Daryal adresinden erişildi.
- Daryal, V. (2015). Hüzzam Saz Semai, <https://www.youtube.com/watch?v=z8FrWBmyUuc> adresinden, 14.04.2017 tarihinde erişildi.
- Ekmen, G. (2010). Emprovizasyon, <https://www.youtube.com/watch?v=Kt4VGhLU8dQ>, adresinden, 14.04.2017 tarihinde erişildi.
- Güldaş, G. (2014). Sultaniyegah Saz Semai, http://www.dailymotion.com/video/x1sqeja_sultaniyegah-sazsemaisi-kubbealti-akademisi-klasik-turk-musikisi-toplulugu_music, adresinden, 14.04.2017 tarihinde erişildi.
- Karadağlı, G. (2015). *Kanun Metodu 1-2-3-4*, Gaziantep: Karadağlı Müzik Yayınları.
- Kostak, A. (2014). Hüzzam Saz Semai, <https://www.youtube.com/watch?v=viPj2WhEVY>, adresinden, 14.04.2017 tarihinde erişildi.
- Mutlu, Ümit. (1985). *Kanun Metodu 1*, İstanbul: Günlük Ticaret Gazetesi Yayınları.
- Paçacı, Gönül. (2010). *Osmanlı Müziğini Okumak*, İstanbul: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Rizeli, S. (2014). Nihavend Kanun Taksim, <https://www.youtube.com/watch?v=vwtc0P9VNak>, adresinden, 14.04.2017 tarihinde erişildi.
- Saz, L. (2010). *Haremde Yaşam*, İstanbul: Dün Bugün Yarın Yayınları.
- Somakcı, P. (2001). *Kanun Öğretimine Giriş*, İstanbul:Haliç Üniversitesi Yayınları.
- Somakcı, P. (2015). Hicazkar Kanun Taksim, https://www.youtube.com/watch?v=IL9CUk4HO_w, adresinden, 14.04.2017 tarihinde erişildi.
- Süyür, F. (2014). Nihavend Taksim, <http://www.dailymotion.com/video/x>

[1croqk_funda-suyur-kanun-nihavend-taksim_music](http://www.dailymotion.com/video/x1croqk_funda-suyur-kanun-nihavend-taksim_music) adresinden, 14.04.2017 tarihinde erişildi
Tısoğlu, H. (2014). Havada Bulut Yok (Yemen Türküsü),
[http://www.dailymotion.com/video/x](http://www.dailymotion.com/video/x1croqk_funda-suyur-kanun-nihavend-taksim_music)

[1e2lm0_hacer-tisoglu-kanun-nalan-cakir-keman-gamze-ege-yildiz-tanbur-havada-bulut-yok_music](http://www.dailymotion.com/video/x1e2lm0_hacer-tisoglu-kanun-nalan-cakir-keman-gamze-ege-yildiz-tanbur-havada-bulut-yok_music) adresinden, 14.04.2017 tarihinde erişildi.
Uluçay, Ç. (1980). *Padişahların Kadınları ve Kızları, Harem*, Ankara: TTK Yayınları.

